

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

36. An sit licitum volenti supripere nummos pauperi consulere, ut à divite subripere nummos pauperi consulere, ut à dicite subripiat, determinando etim personam? Et an teneatur ratione huius consilii ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

hoc in Ex part. 5. tractat. 7. Resolut. 18.

VG Aliquis vult efficere adulterium solum, nihil cogitans de fornicatione, an possum consulere fornicationem, si nolit abstinere ab adulterio, & sic in similibus? Negatiue respondet Caltrus Palaus tom. 1. tra. 6. disputat. 6. punct. 6. num. 9. & Hurtado de Mendoza in 2. 2. disput. 173. sed. 10. §. 110. quia iam illius peccati quod consulis, verè tu causa es, & verè peccatorem ad illud inducis, etiam si recto sine procedas. Ergo peccas. Item ille peccator non recto medio vitatur ad vitandum malum graue operando minus. Ergo neque tu rectè illi consulis, cum consulis operationem minoris mali, vt grauius euitet. Iis argumentis pressi DD. primæ sententiæ, dicant in persuasione minoris mali non malum persuaderi, sed electionem, seu antepositionem minoris ad maius, quæ antepositio ex suppositione determinationis voluntatis ad maius malum necessariò faciendâ est, si rectè procedatur. At quis non videat hoc esse illudere verbis; cum enim electio minoris mali quantumcumque à praua & determinata voluntate mali maioris procedat, mala sit, persuasio & consilium illius mala semper erit. Neque vnquam datur præceptum eligendi minus malum, sed potius datur præceptum abstinendi ab illo, & à grauiori.

2. Verùm ego contrariam sententiam non minus probabilem esse puto, quam tuetur Valquez opus. de scandalo, quest. 43. artic. 1. dub. 1. num. 9. quia in moralibus res sunt accipiendæ secundum communem existimationem, adhuc etiam licitum videtur suadere minus malum ei, qui antea non erat paratus illud committere, neque de illo cogitabat, vt si aliquis dissuadeat alteri adulterium, & cum nihil ab eo obtineri possit, non erit peccatum proponere ei fornicationem, tanquam minus malum ad explendam libidinem, quam alio modo dissuadere non potest. Hoc autem probatur ratione superius allata, quia licitum est suadere alicui, vt minus peccatum committat, non signando materiam; ex hoc autem consilio sequitur, vt qui habebat propositum adulterij, eligat fornicationem. Ergo licitum erat fornicationem proponere tanquam minus malum. In hoc tamen paulatim procedendum est, vt primò dissuadeatur peccatù simpliciter, quod si obtineri non poterit, suadeatur deinde minus peccatum, & proponatur materia. Ita Valquez, quem postea sequitur Turrian. in 2. 2. tom. 1. disput. 95. dub. 6. ver. mihi autem, & nouissimè hanc sententiam docet etiam Basil. Pontius de matrim. lib. 5. cap. 18. §. 5. num. 16. vbi sic ait. Qui suadet minus malum ei, qui paratus est committere maius malum, non simpliciter suadet malum, sed tantum intendit vitacionem maioris mali, quod quidem non solum verum est, cum ille cui præbetur consilium, paratus erat vnus ex illis duobus malis facere, sed etiam non esset paratus illud minus committere, neque de illo cogitaret, vt si quis dissuadeat alteri adulterium, & nihil ab illo obtineri possit, non erit peccatum proponere ei fornicationem tanquam minus malum ad explendam libidinem, quam aliter dissuadere non potest. Atque id conuincunt quæ ex Cheslotomo & Augustino adduximus, & hac etiam ratione excusatur factum Lot. Gen. 15. & illius Leuite Iud. 15. qui suaserunt fornicationem nefarii hominibus, vt hac ratione euitarent peccatum contra naturam. Et quamuis Lot reprehensibilis videatur ex eo, quòd filiarum curam non habuerit illas prostituendo, excusatur tamen propter bonam fidem quam habuit, vt constat ex 2. Petri, cap. 2. qui eo tempore quo eductus est de Sodomis, scribit iustitiam fuisse apud Deum: Hinc etiam excusantur illi

decem viri, qui occurrerunt Ismaeli, & ostenderunt thesauros offerentes materiam furti, vt vitarent homicidium. Hæc Pontius.

3. Non desinam tamen hic adnotare Hurtadum de Mendoza vbi supra, §. 119. licet teneat primam sententiam; proponere tamen alium modum in his occasionebus, vt proximus auertatur à maiori malo sine peccato, dicit mihi licitum esse proponere Antonio materiã noui peccati, de qua ipse nihil cogitabat, dum modo non sequatur inde terrij ruina. At non possum illi quid persuadere, aut cõsultare etenim propositio illius obiecti est aut indifferens aut bona v. g. Antonius est certus in Venerem præpoteram, quem ego spero ab ea reuocandum, si illi veniat in mentem alicuius femina pulchritudo. Ego verò dicam, Talis femina est pulchra; aut dicam, Maior voluptas capietur ex congressu cum muliere, quam cum viro. Hæc duæ positiones sunt de se indifferentes, hæc autem propositio: Minus peccatum est congressus cum femina, quam cum viro, hæc, inquam propositio est bona. Quas ego profero ex animo impediendi maius malum, & ex simplici affectu, vt Antonius ex suppositione quòd sit peccaturus, eligat minus malum; at verò non possum consulere, nec persuadere illud obiectum, & quidem illæ representationes neque sunt consilium, neque persuasio, neque per se sunt causa, quòd Antonius peccet. Hic tamen & nunc ego existimo illum peccaturum; at id est per accidens respectu propositionis vt à me fit, quia ille ex sua prauitate mouetur, non ex vi meorum verborum. Nec ego teneor propter scandalum purè passiuum Antonij abstinere à representatione bona, aut honesta alicuius obiecti, quando mihi suppetit honesta ratio maioris boni ipsius Antonij. Consilium autem & persuasio non possunt excusari, quia sunt causa morales effectus, cum quo maiorem habent connexionem, quam simplex representatio obiecti; & quidem Deus multa nobis representat, quæ nobis non consilium, nec absolute, neque conditionate. Et hæc omnia docet Hurtado loco cit. Sed ego puto secundam sententiam satis probabilem esse, & tutam in praxi.

RESOL. XXXVI.

An sit licitum volenti subripere nummos pauperi consilium, vt diuiti succipiat, determinando etiam personam?

Et an teneatur ratio huius consilij restituere, si furtum alicui diuiti factum sit?

Et quid, si in dicto casu persona diues furanda non determinaretur, an in tali casu, qui dederit consilium non peccet, nec teneatur aliquid diuiti restituere, si furtum sequatur?

Et an licitum sit, quando quis proposuit committere maius furtum, consulere vt furetur minus ab eadem tamen persona; & in tali casu licitum sit cooperari cum illo, & adiuuare ad minus furtum, & secus in consilio abscissionis membri, ne committatur homicidium, quia in hoc non licet cooperari ad abscissionem, propter eundem finem? Ex p. 5. tract. 7. Ref. 19.

§. 1. **N**egatiue respondet Castr. Palaus tom. 1. tract. 6. disput. 6. punct. 6. num. 12. vbi sic ait. In hoc casu dupliciter te potes habere, vel consulendo furtum diuiti, vel illud proponendo. Et quidem si solum proponas conuenientiam, quæ rellucet in anteposendo pauperem diuiti, vt si dicas, minus peccatum est; minorque iniuria inrogatur diuiti,

Ad fulciendam doctrinam huius præcedentis Ref. & ex Ref. 1. post præteritã signanter in §. 15.

diuiti, quam pauperi, ac proinde casu quo vnum illorum sit faciendum, minus malum est eligere furtum diuitis, quam pauperis nulla est culpa in tali representatione, quia ibi tunc non est consilium, neque inductio, aut persuasio, vt de se constat. At si verè inducis ad furtum diuitis, sine dubio peccas: quod probò, quia tuum consilium tendit ad commutandam prauam voluntatem furis non in aliquod bonum, sed in aliud malum, et si minus, tendit enim loco furci faciendi pauperi subrogare furtum faciendum diuiti: Ergo præteris ad aliud furtum ab eo, ad quod fur erat determinatus, determinare: ergo peccas, quia esse personam diuitis indeterminate non obstat, quominus furtum, ad quod inducis, aliud sit ab eo, ad quod erat prius fur determinatus & à quo præteris remouere. Adde si inducere ad furtum determinando personam, omnes præter Valquez conueniunt te peccaturum, quia iniuriam irrogas, eo quod causa determinata sis illius damni, quod alia non esset faciendum, si tuum consilium non adesset: sed quando non determinas personam, etiam es causa damni, et si non determinati, vagè sumpti, hoc est, huius, vel illius diuitis: ergo peccas. Meritò enim omnes diuites de te conqueri possunt quod voluntatem furis ad illos inclinaueris, alia non inclinandam. An verò tenearis ratione huius consilij restituere, si furtum alicui diuiti factum sit? Thom. Sanch. et si concedere sit consilientem peccare, non obligat ad restitutionem, si quidem lib. 7. de matrim. disp. 11. num. 23. affirmat consilientem minus damnum ei, qui alia via auerti non potest à maiore, non esse obligatum restituere, quia consilium, inquit, bonum est in substantia, cum sit de minori malo comparatione maioris, & solum sit malum in modo, quia est contra charitatem, quæ obligat vt omnia mala vitentur. At dicendum existimo obligationem esse restituendi, si diuiti factum sit damnum, quia fuisti causa positiua illius: nam licet non fueris causa vt huic diuiti potius, quam alteri damnum sit factum, quia tamen fuisti causa vt alicui diuiti fieret, consequenter fuisti causa huius in particulari. Quis enim neget te obligatum esse restituere, si aliquem non cogitantem de furto ad furandum inducas, et si innominata persona cui debeat furtum fieri? Ergo hæc vniuersalitas non obest obligationi. Ita Castus Palaus; & nouissimè Hurtado de Mendoza in 2. 2. disp. 173. sect. 10. §. 156.

2. Verùm non definam adnotare contrariam sententiam propter Valquez, vt visum est, quem citat Castus Palaus, docere etiam Basilium Pontium de matrim. lib. 5. cap. 18. §. 5. num. 28. & Turri. in 2. 2. tom. 1. disp. 95. dub. 6. vbi sic asserit. Addit Sotus non esse licitum consulere minus furtum faciendum ex bonis alterius personæ distinctæ ab illa, ex cuius bonis faciendum erat maius furtum, quia hoc esset vni inferre iniustitiam, ne alteri inferretur, quod nulla ratione videtur licitum. In re tamen non omnino certa mihi probabilis est tale consilium esse licitum, quando nulla alia ratione posset quis retrahi à maiori illo peccato committendo, quia consulere minus malum in hoc casu peccatum non est. Deinde is cui inferitur iniuria: respectu consulentis non est rationabiliter inuitus, quia ille tantum suasse minus furtum, ne latro illo committeret maius peccatum, esset autem respectu latronis rationabiliter inuitus. Ita Turrianus.

3. Nota tamen hanc secundam sententiam (si persona furanda non determinaretur) contra Palaum docere etiam Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 11. n. 24. & 25. cum Molina de iust. tract. 2. disp. 335. afferentes licere volenti surripere pecuniam pauperi consulere, vt à diuite surripiat, non determinando diuitis personam, quia non inducis ad aliquod

peccatum, ad quod ipse fur inductus non sit, sed potius eius, prauam voluntatem temperas, ipse enim cum ad furandum à paupere inductus sit, absolute inductus est ad furtum committendum, quia in quolibet indiuiduo species & genus continetur. Ergo cum rogas vt à furto pauperis abstineat, & furtum diuitis committat, cum non determines, cui diuiti faciendum sit, relinquis eius voluntatem in determinatione priori; ergo non peccas. Aduerte etiam contra Palaum num. 13. in tali casu nullam adesse obligationem diuiti restituendi, si fortè furatus sit. Ita Sanchez loco citato.

3. Imò quando qui proposuit committere minus furtum, consulitur vt furetur minus, ab eadem tamen persona, non solum, inquam, in tali casu licitum est tale consilium, sed etiam licitum est cooperari cum illo, & adiuuare ad minus furtum, ne maiorem quantitatem furetur. Ratio est, quia in ea operatione dominus illam patitur iniuriam, nec potest esse rationabiliter inuitus ex eo, quod alter cooperetur ad minus furtum, cum potius censetur cooperere rebus domini, & idem facere, quod dominus ipse faceret, si præsens esset, qui libenter offerret quod minoris valoris esset, vt retineret quod maioris momenti est. Dixi autem hoc verum esse in his bonis, quorum quibus dominus est, quia in aliis, quales sunt bona vitæ, & corporis, quamuis licet minus consulere ne committatur maius, vt abscissionem membri ne committatur homicidium, non tamen licet cooperari ad abscissionem propter eundem finem. Cuius ea ratio discriminis est, quia illorum bonorum alter est dominus, & præsumitur rationalis domini voluntas, quia sua voluntate disponere potest de rebus illis. At verò in aliis bonis non potest præsumi ea voluntas, cum ille alter, qui damnum passurus est, non sit dominus vitæ & corporis. Et ita docet Basilium Pontius vbi supra de matrim. lib. 5. c. 18. §. 5. num. 28. Valquez opusc. de scandalo art. 1. n. 13. Turrian. in 2. 2. tom. 1. disp. 95. dub. 2. & Hurtadus loco citato §. 122.

RESOL. XXXVII.

An ad vitandum peccatum Turij licitum sit pronuntiare illum ad se inebriandum, cum hæc sit vera inductio ad malum & scandalum actuum? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 43.

§. 1. Negatiuè respondet Auctor casum conscientie (asserunt mihi esse P. Carolus Zambertum Societatis I. E. S. V.) Bononiæ dilectorum anno 1638. mense Iunio cas. 1. fol. 41. Qui nunquam licitum est inducere aliquem ad actionem, quæ ita intrinsecè mala est, vt sine peccato fieri non possit: talis autem est voluntaria ebrietas, solius voluptatis causa suscepta, non enim est minus intrinsecè mala, nec minus absque peccato fieri potest, quam sit mentiri, aut blasphemare, vt probat & docet Layman lib. 3. sect. 4. de temperantia, num. 5. & 6. Ergo, &c. Falsumque est licere inducere hominem ad peccatum minus committendum, quod ille committere nec formaliter, nec virtualiter decreuerat, (vt euenit in proposito casu, cum hæc sit vera inductio ad malum peccati, & scandalum actuum per se intrinsecè malum, quippe repugnans præcepto naturali negatiuo: Ne inducas alterum in peccatum: siue, Ne alteri auctor, sis peccati cuiusquam. Verum autem est licitum esse inducere hominem ad peccatum minus committendum, si inductio fiat ad minus peccatum, vt minus est; ita vt alteri sua deatur non